

Skov & Landskab ved Københavns Universitet har utgitt dette Videnblad nr.5.1-20 i juni 2011 for sine abonnenter. FAGUS har fått tillatelse til å bruke tekst og bilder. Lovgivning og forvaltning er ikke den samme i våre to land. Likevel har vi valgt å ikke endre teksten. Trær snakker verken dansk eller norsk, men har sine egne behov og sin egen estetikk. Dette FAGUS Fakta er utgitt med støtte fra Kirkeavdelingen i Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet.

Trær på kirkegårde kræver opmærksomhed

Av Palle Kristoffersen og Tilde Tvedt

Den største trussel mod kirkegårdens trær er hverken skadedyr eller svampe, men forkert pleje og uopmærksomhed. Overblik og respekt for de store træs kvaliteter er vejen frem.

Trærne er en af kirkegårdens centrale værdier. Det kræver en indsats at opretholde en bestand af trær, og derfor er det en god idé at have en plan. Hvis man løbende planter nyt og har trær i forskellige aldersklasser, er bestanden af trær mindre sårbar. Samtidig skal man være opmærksom på, at en ukvalificeret beslutning kan ødelægge 100-årige kæmper på bare én dag.

Overdreven opmærksomhed

For store, gamle trær kan overdreven opmærksomhed være det største problem. Ofte beskæres trærne alt for kraftigt, og det går ud over det æstetiske udtryk.

Et veludviklet træ besidder en helt særlig harmoni. En stor hovedstamme, der deler sig i tykke grene, der igen deler sig i mindre grene for til sidst at ende i kviste og blade. Denne harmoni forstyrres let, hvis man beskærer træet forkert. I nogle tilfælde kan en kraftig beskæring være mere skadelig for samspillet med omgivelserne end at fælde træet. Det

gælder især de mange kirkegårde, der ligger frit i landskabet. Her står træernes silhuet og grenstruktur ofte meget skarpt mod himlen og udgør en vigtig del af kirkegårdens identitet.

Bekendtgørelsen om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde fastlægger, at provstiudvalget skal godkende fældning af store trær. Formålet er at sikre de skønhedsværdier, der er knyttet til samspillet mellem kirken, kirkegården og omgivelserne. Men bekendtgørelsen tager ikke stilling til beskæring. Menighedsrådet kan derfor selv beslutte en beskæring, der i nogle

Menighedsrådet kan ikke fælde træer uden tilladelse, men må gerne iværksætte en beskæring, der forringer det æstetiske udtryk mere end fældning. Billederne er fra Glim Kirke ved Roskilde. Det øverste viser virkeligheden, mens de tre andre er manipulerede.

Foto: Palle Kristoffersen

Fotobehandling: Mette Boye Nielsen

tilfælde ødelægger helhedsindtrykket af kirkegården. Billederne her på siden viser, hvor meget de store træer betyder. At ødelægge harmonien og mange års vækst tager kun et øjeblik med en motorsav. Vi anbefaler er, at menighedsrådet altid søger professionel rådgivning, inden man beslutter sig for at beskære.

Her skal man så tænke på, at entreprenørerne ikke er uvildige rådgivere. Selv om noget kan lade sig gøre rent teknisk, er det ikke sikkert, det er en god idé at gøre det. En del entreprenører er desuden mest vant til at arbejde i skov. De har ikke nødvendigvis de kompetencer, der skal til for at pleje træerne på en kirkegård. Spørg gerne andre om deres erfaringer med entreprenøren og find rådgivere, der er uafhængige af entreprenørinteresser.

Ubetænksomhed

For unge træer kan ubetænksomhed og uopmærksomhed være et problem. Opbindingen får måske lov til at sidde lidt for længe og laver efterhånden et stort ar i stammen. Eller stammebeskytteren er for snæver og gnaver i barken, når stammen bevæger sig i vinden. Her er løsningen at holde øje med de nye træer jævnligt.

Mange træer vokser i græsplæner, hvor man nemt kommer til at ramme dem med græsslåmaskinen. På parkeringspladser kan bilerne komme til at køre ind i træerne. Selv en lille skade kan blive et problem for træet, da såret kan være indgang for svampe, der nedbryder veddet. Et sår i barken reducerer desuden træets mulighed for at transportere vand op til kronen og sukkerstoffer og andre

Skader på stammen er en alvorlig trussel mod unge træer. Opbindingstroppe og stammebeskyttere kan skade, hvis de ikke fjernes i tide. Det samme gælder skader, der skyldes påkørsel med biler og græsklippere. Skaderne reducerer træets vækst og på længere sigt, på grund af svampeangreb, truer det træernes overlevelse. Fotografier ved Simon Skov og Palle Kristoffersen.

byggesten den anden vej ned til roden. På græsplæner kan træerne med fordel beskyttes af en 'fodpose' af buske, sådan at det er nemmere at køre udenom. Gerne flere træer i samme fodpose. Alternativt kan man lade græsset vokse langt omkring stammen, når træet har overstået de første års etableringsperiode. På parkeringspladser kan det være en fordel med kantsten rundt om plantebede med træer. Så kan bilisterne mærke, når de er ved at komme for tæt på.

Den nødvendige beskæring

Alle træer skal udvikles og stammes op. Det gælder især på parkeringspladser og langs gangarealer, hvor træerne ikke må genere trafikken med deres kroner. Træerne skal stammes op, mens de nederste grene stadig er tynde, sådan at beskæringen ikke efterlader for store ar. De første 10 år er de vigtigste. Man

begynder at beskære allerede året efter, at træet er plantet. Det skal sikre, at træet har en gennemgående stamme uden konkurrerende top-skud, og at man kan stamme træet op til den ønskede højde.

Palle Kristoffersen er landskapsarkitekt ph.d. og seniorrådgiver.

Tilde Tvedt er landskapsarkitekt og formidlingsmedarbejder.

Begge arbejder ved Skov & Landskab, Københavns Universitet. Se forøvrig www.sl.life.ku.dk.

Takk til forfatterne og Skov & Landskab som har gitt FAGUS tillatelse til å bruke tekst og bilder.